

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การสืบทอดแนวคิดของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ชื่อผู้เขียน พระกำไร แก้วเฮียง

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาจากระบบ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.พศิน แดงจวง ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ ลีสุวรรณ กรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ พงษ์วาท กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการสืบทอดแนวคิดของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสืบทอดแนวคิดของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ วิธีการปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกลไกเงื่อนไขทั้งภายในและภายนอกที่ทำให้เกิดการสืบทอดแนวคิดของชุมชน

ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลในพื้นที่บ้านโป่งคำ ตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน โดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการจัดกลุ่มสนทนา ข้อมูลได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์และแยกแยะ วิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ผลของการศึกษารูปได้ดังนี้

ในอดีตชุมชนมีวิถีชีวิตและการผลิตแบบยังชีพ มีระบบความคิด ความเชื่อที่สัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า ความเชื่อ ความคิดดังกล่าวถูกปลูกฝังให้สมาชิกภายในชุมชน โดยกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน โดยแบบแผนการเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ส่วนบุคคลผ่านการปฏิบัติแบบลองผิดลองถูกและนำมาแลกเปลี่ยนกันในระหว่างกลุ่มหรือ ชุมชน เพื่อสรุปเป็นบทเรียนและถ่ายทอดไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง

การสืบทอดแนวคิดในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีสาระสำคัญที่เน้นให้ความสำคัญต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของชีวิต และการจัดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติให้ผสมกลมกลืนซึ่งกันและกัน ในกระบวนการสืบทอดของชุมชนมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่แตกต่างกัน เช่น ระบบครอบครัวและเครือญาติ การเรียนรู้ของคนในสวนนี้เกิดจากการปฏิบัติงานร่วมกันในครัวเรือน ในไร่ในนาของพี่น้อง มีคนเฒ่าคนแก่หรือพ่อแม่สอนโดยตรง ผ่านการเล่านิทาน การขับลำเนาหรือการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกิดการตาย ในส่วนของชุมชน วิธีการเรียนรู้ที่สำคัญได้แก่ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ การสนทนาพูดคุย การเข้าร่วมพิธีกรรมที่สำคัญต่อชุมชน การบวชป่า ในระดับชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยมีผู้นำ ผู้อาวุโส กลุ่ม/องค์กรเป็นผู้สืบทอดองค์ความรู้

กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ของคนภายในชุมชนก็มีได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชน โดยผ่านกลไกของรัฐที่มีอำนาจอยู่ที่ส่วนกลาง อาทิ ระบบการปกครอง ระบบการศึกษาที่โรงเรียนนำมาสอนให้แก่คนรุ่นใหม่ หรือนโยบายของรัฐในการประกาศป่าสงวนแห่งชาติ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยและเงื่อนไขทำให้คนในชุมชนมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสืบทอดแนวคิด และการผลิตองค์ความรู้ขึ้นใหม่ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกชุมชน

Thesis Title	Socialization of Community's Forest Reservation Concepts		
Author	Phra Kamrai Kaewhiang		
M.Ed.	Nonformal Education		
Examining Committee	Assoc.Prof.Dr.Phasina	Tangchuang	Chairman
	Assoc.Prof.Dr.Chukiat	Leesuwan	Member
	Assoc.Prof.Dr.Annop	Pongwat	Member

Abstract

The objectives of this study were to study the concept of socialization, practices, learning exchanges and mechanics as well as internal and external conditions dealing with community's forest reservation. Qualitative method, non-structured , participant and non-participant and focus-group discussion were used in data collection.

Findings reveal that the ways of life, as well as, systems of thoughts of former time villagers depended on natural resources : earth, water and forest. Such beliefs were passed on to community's members through personal experiences, trial and error practices, and intra-group exchanges.

Regarding the transformation of community's forest reservation concept, the most important content was the emphasis on the value of natural environment and its impact on life, the relationship between man and his environment. Various methods of knowledge transmission, such as, participating in family works, in cousin's farm,

directed instructing, telling tales, singing folk songs or joining rites were used at the family level. While knowledge exchange forum, general discussion, participating in important ceremonies, tree-ordaining ceremony were usually used by community leaders, the elderly as well as groups and organizations.

The intra-community socialization was not static. Social, economical, and political changes directly impacted the community movement. Government policy on national forest reservation and formal schooling are key factors which effect appropriate socialization.